

Sistemul de brevetare din Uniunea Europeană în contextul economiei bazate pe cunoaștere*

Victor IANCU
KPMG Romania

Abstract

The present paper sets out a presentation and an analysis of the patent system in the European Union in the context of the new economic policies accompanying the implementation of the Lisbon Strategy. There are also analysed the alternatives to the existing patent system and the definitive elements for the creation of an optimal framework for innovation in Europe, like the present costs of patenting.

Keywords: *industrial property, European patent, community patent, costs, public consultation, European policies.*

JEL classification: F02, O34, P48.

1. Inovare și brevetare în spațiul economic european

Contribuția teoretică, clasică, asupra rolului fundamental pe care proprietatea industrială îl are în spațiul economic, îi aparține economistului american William D. Nordhaus (1969) (vezi Gambardella, 2005a). Teoria sa exprimă ideea că prin-

cipalele beneficii aduse de protejarea brevetului se răsfrâng asupra stimulării investițiilor în inovare precum și asupra promovării și diseminării cunoștințelor tehnologice. Astfel, *prin impunerea unor restricții în utilizarea invențiilor brevetate, o lege care reglementează acest domeniu acordă posibilitatea de a recupera investițiile ocazionate de procesul inovării, în schimbul dezvăluirii detaliilor de ordin tehnic, ale invenției, către public.* Principalul cost social îl reprezintă restricția de a folosi acea invenție și astfel apar și ineficiențele asociate cu protecția monopolului. Cadrul economic al lui Nordhaus a fost extins, în special în anii

* Studiul a fost realizat în cadrul proiectului CEEX nr. 220/2006 – *Convergența Economică și Rolul Cunoașterii în Condițiile Integrării în UE*. Opiniile exprimate în acest articol sunt cele ale autorului și nu reflectă opiniile KPMG Romania.

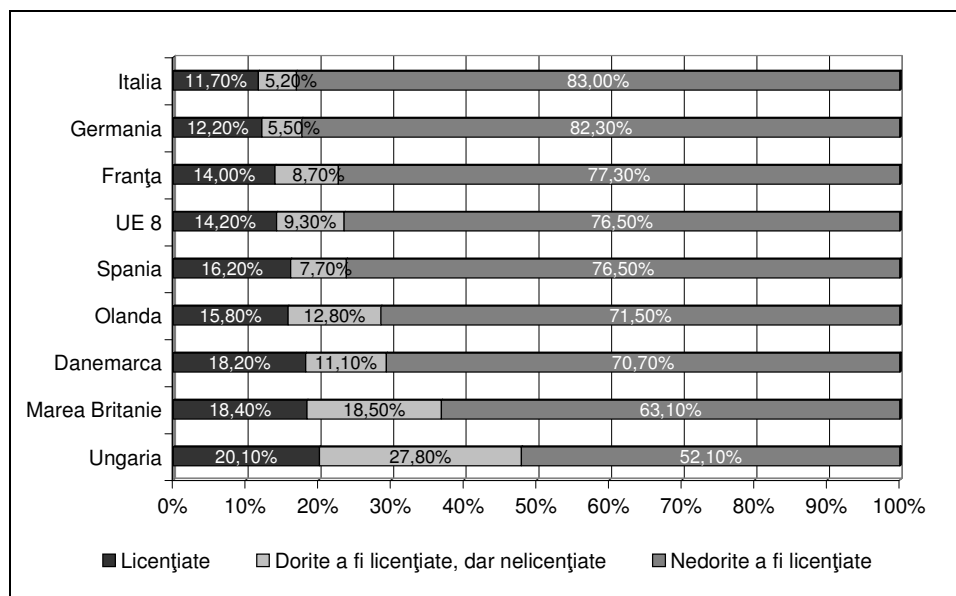
1990. Aceste “extensii” ale teoriei sale sunt legate, în special, de schițarea unor politici de brevetare optimale care s-au axat în principal pe două coordonate ale protecției brevetului: durata de protecție și limitele în care acesta poate fi folosit.

Domeniul drepturilor de proprietate industrială a fost identificat a fi una dintre cele șapte inițiative trans-sectoriale ale noii politici industriale a UE, așa cum rezultă din comunicarea Comisiei Europene, lansată pe data de 5 octombrie 2005. *Stimularea creșterii economice și a inovării înseamnă de fapt îmbunătățirea condițiilor cadru pentru creșterea competitivității sectorului industrial*, ceea ce include și existența unui sistem eficient de protecție a drepturilor de proprietate industrială.

Specialiștii Comisiei Europene au

identificat câțiva factori cheie în ce privește viitorul inovării în Europa, având în vedere că Piața Internă a UE asigură libera circulație a bunurilor pe întreg cuprinsul Uniunii, protecția invențiilor reprezentând astfel o premisă esențială.

În primul rând, Comisia a subliniat rolul pe care brevetele îl au în promovarea inovării, în sensul că *nivelul brevetării reflectă performanța inovativă*. În acest context, se face legătura cu Strategia Lisabona care, pentru a putea fi viabilă, trebuie să ia în considerare, la modul cel mai serios, situația brevetelor în Europa. *European Innovation Scoreboard* indică o strânsă legătură între activitatea de brevetare și performanțele în domeniul inovării. Țările cu performanțe însemnate sunt caracterizate de un grad ridicat al activității de brevetare, precum și de

Notă: * sondaj PatVal – UE 2003-2005, cereri de brevete din 1993-1997.

Sursa: Gambardella, 2005b.

Figura 1: Cota de brevete oferite spre licențiere pe țară*

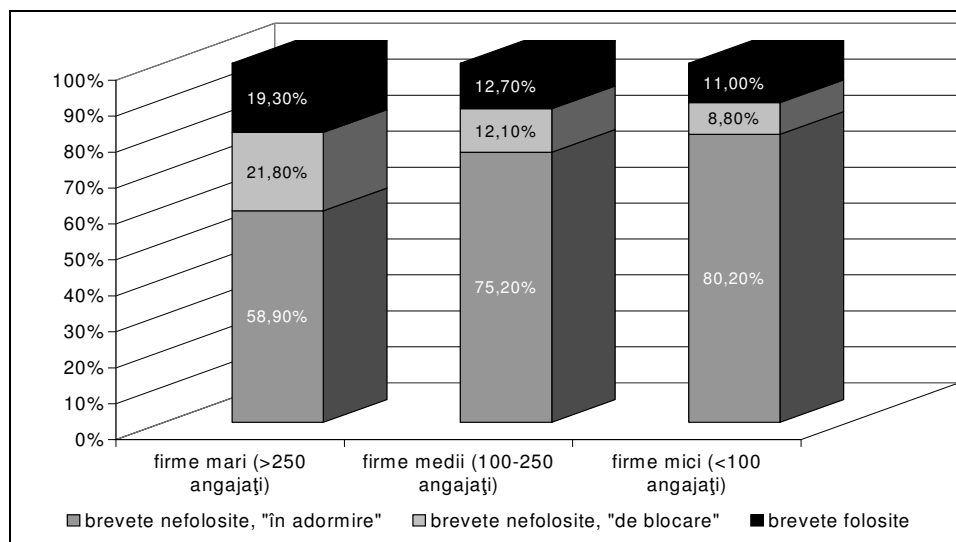
folosirea altor drepturi de proprietate industrială, precum modelele și desenele industriale și mărcile.

Un alt element deosebit de important este acela că *brevetele sunt elemente esențiale pentru o strategie de afaceri*. Brevetele protejează produsele pe piață și oferă posibilitatea licențierii (deci a unor profituri pe termen lung – Figura 1), dar cu toate acestea, multe companii nu profită de aceste beneficii. În acest context, este analizat și rolul guvernelor, care nu trebuie să se rezume doar la a asigura instrumentele necesare brevetării ci trebuie să se asigure că cei interesați știu când și cum să le folosească. Multe dintre *firmele noi create* ce activează în domenii precum biotehnologia, semiconductoare, instrumente și substanțe chimice, folosesc proprietatea industrială ca un activ de bază. Foarte frecvent, un brevet sau un grup de brevete, reprezintă elementul cheie prin care o astfel de firmă, la

început de drum, își organizează întregul plan de afaceri.

Cu toate acestea, multe întreprinderi mici și mijlocii ezită încă să folosească brevetele. În intenția lor de a-și proteja activele de proprietate industrială, *companiile se bazează mai mult pe secretizare decât pe brevetare*. Firmele mici tind să folosească această metodă de protecție într-o măsură mult mai mare decât marile companii.

În Uniunea Europeană, aproximativ 36% dintre brevete nu sunt folosite de proprietarii lor nici pentru aplicații comerciale sau industriale și nici pentru licențiere. Firmele mici sunt mult mai deschise în a-și folosi brevetele din portofoliu (Figura 2). Cota de *brevete nefolosite* (în sensul prezentat mai sus) de către firmele mici este de 20%, în timp ce aceeași cotă în cazul firmelor mari, este de 41% (Nooteboom, 2006).

Sursa: Gambardella, 2005b.

Figura 2: Cota de brevete nefolosite după mărimea firmei

În esență, urmând teoria lui Nordhaus, dreptul temporar pe care îl conferă brevetul dă posibilitatea unei companii să recupereze investițiile în cercetare și dezvoltare care au condus la brevetarea unei invenții. Acest drept oferă posibilitatea organizațiilor implicate în cercetare (care nu sunt angajate în activități de exploatare) să se bucure de beneficiile activității lor de C&D. Dar, ca un sistem de brevetare să devină atractiv pentru cei care îl utilizează și pentru ca sistemul să fie sprijinit de către toate componentele societății, el trebuie să urmeze niște reguli de bază (European Commission, 2006):

- reguli fundamentale care să stabilească ce poate și ce nu poate fi brevetat și care să creeze un echilibru între drepturile acordate proprietarului și obiectivele generale ale sistemului de brevetare;
- existența unor proceduri transparente, accesibile și eficiente din punct de vedere al costurilor pentru obținerea unui brevet;
- existența unor proceduri rapide și necostisitoare pentru rezolvarea disputelor între deținătorii de dreptului de proprietate industrială și terți;
- corelarea cu alte puncte de interes ale politicilor publice precum concurența (anti-trust), mediul, sănătatea, accesul la informație, pentru a fi eficient și pentru a se bucura de credibilitate în cadrul societății.

Politicile și strategiile Uniunii Europene în domeniul invențiilor și al brevetării au cunoscut în ultimii ani evoluții neconvingătoare, în demersul lor de a susține obiectivele Strategiei Lisabona și de a recupera decalajele existente față de SUA și Japonia, în domeniul brevetării în special și al proprietății industriale în general. În mare, aceste evoluții au avut

drept cauze atât diferențele de opinii dintre statele membre cât și pozițiile frecvent fluctuante ale mediului de afaceri.

Actualmente, politicile Uniunii Europene în domeniul protejării invențiilor, al creării unui sistem de brevete funcțional din toate punctele de vedere (accesibilitate, cost, transparență, etc.) se axează pe deja existentul sistem al Brevetului European (administrat de Oficiul European de Brevete), precum și pe crearea sistemului Brevetului Comunitar.

2. Brevetul european

2.1. Instituția Brevetului European

Brevetul European este un sistem juridic autonom, creat, încă din 1973, în baza *Convenției privind eliberarea brevetului european* (cunoscută și sub denumirea de *Convenția Brevetului European*), și este administrat de Oficiul European de Brevete. Această instituție este autonomă față de Uniunea Europeană, iar membrii ei, țările semnatare ale Convenției, provin și din afara UE: Elveția, Liechtenstein, Turcia, Monaco, sau Islanda. Prin crearea acestui sistem s-a dorit realizarea unui cadru legal pentru acordarea de brevete europene prin intermediul unei singure proceduri, armonizate (EPO).

Astfel, printr-o singură cerere de eliberare a unui brevet european, adresată Oficiului (fie direct la sediul din Munchen, fie indirect prin intermediul oficiilor naționale de brevete) se poate obține un titlu de protecție valabil în orice din țările parte la Convenție. Cererile de acordare a unui brevet european pot fi formulate în una dintre cele trei limbi oficiale ale Oficiului: engleza, franceza și germana. O dată aleasă, respectiva limbă

va fi desemnată ca fiind limba oficială pentru procedurile ce vor urma.

Sistemul Brevetului European acoperă o arie în care se vorbesc foarte multe limbi (31 de țări membre). Obținerea protecției în anumite țări, luate separat, ar fi dificilă din punct de vedere logistic și ar conduce la costuri inițiale foarte ridicate, ocazionate de pregătirea și traducerea tuturor documentelor. Convenția Europeană a Brevetelor *întârzie obținerea acestor traduceri* până în momentul acordării brevetului, asigurând astfel faptul că solicitantul va fi în măsură să analizeze obiectiv nevoia de a plăti pentru atât de multe traduceri.

Un brevet european nu oferă însă imediat protecție în toate țările membre ale Convenției. O dată acordat brevetul european, acesta devine de fapt *un mănunchi de brevete naționale*, deoarece după expirarea perioadei rezervate pentru posibile opoziții din partea terților, deținătorul brevetului trebuie să prezinte *traduceri ale descrierii brevetului* oficiilor naționale din țările în care se dorește înregistrarea acestuia; pe baza acestor traduceri, oficiile naționale vor înregistra brevetul. De asemenea, *taxele de menținere în vigoare* se plătesc tot separat, pentru fiecare țară în parte, iar *procedurile judiciare* legate de brevet cad tot în sarcina instanțelor naționale (Legea 611 din 13 noiembrie 2002).

Singura procedură centralizată care poate fi înaintată la EPO este *opoziția*. Această procedură conferă dreptul terților de a se opune acordării acelui brevet. Este un proces quasi-judiciar, supus apelului, care poate duce la efectuarea unor amendamente sau chiar a revocării brevetului european. În practică s-a întâmplat deseori ca un brevet european să fie subiect de litigiu la nivel național și, în

același timp, să fie subiect al unei proceduri de opoziție adresate EPO. Astfel de situații sunt de natură să producă *dificultăți ale demersului juridic* și să conducă, de asemenea, la *cheltuieli foarte ridicate*.

2.2. Chestiunea costurilor Brevetului European

Deși reprezintă un instrument juridic extrem de valoros (contribuind masiv la promovarea brevetării și inovării în Europa), instituția brevetului european apare depășită într-o oarecare măsură, în lumina noilor provocări la care Uniunea Europeană trebuie să răspundă. Realizarea Agendei Lisabona și, în special, consolidarea unei Piețe Unice a UE impun o uniformizare a reglementărilor precum și o centralizare a procedurilor.

În ceea ce privește brevetarea invențiilor în Uniunea Europeană, politicile Comisiei Europene se îndreaptă, în primul rând, către oferirea unui acces sporit la acest gen de protecție a creației intelectuale, chestiune legată intrinsec de problema costurilor ocazionate de acest proces. Aceste costuri ridicate (prin comparație cu cele practicate de oficiile de specialitate din USPTO – SUA și JPO – Japonia, în condițiile în care se dorește reducerea decalajului în domeniul proprietății industriale față de aceste țări, reprezintă, alături de lipsa unei proceduri contencioase centralizate, principalele critici aduse EPO.

Conform unui studiu, comandat chiar de Oficiul European de Brevete (EPO, 2006b, p.129), un brevet european tipic este validat în general în 6 țări și conține, în medie, 3 pagini în care sunt scrise 10 revendicări și 11 pagini conținând descrierea. Costul total pentru obținerea unui brevet european standard (Euro-direct) în

anul 2003 era de 30.530 de euro, inclusiv:

- cheltuielile anterioare depunerii cererii, exclusiv cheltuielile ocazionate de C&D (6240 de euro);
- costuri interne de procesare (3070 de euro);
- taxe de avocat (4930 de euro);
- traducerea cererii și a revendicărilor (3020 de euro);
- taxe oficiale către OEB (3410 de euro);
- validare (9870 de euro).

Costurile obținerii unui brevet european variază în funcție de (EPO, 2006b, p.129):

- *aria tehnologică* – costul unui brevet în domeniul biotehnologiei, de exemplu, va fi aproape dublu față de costul unui brevet în domeniul ingineriei electrice (în principal datorită numărului de pagini mult mai mare și al validării în mai multe state);
- *reședința solicitantului* – de exemplu, costul unui brevet acordat unei companii japoneze este mai mare (aproximativ 46000 de euro față de 40000 de euro, în cazul unei companii europene, sau 39000 de euro în cazul uneia

americane);

- *validare* – costul validării unui brevet european într-unul din statele parte la Convenție variază de la 3000 de euro (în Finlanda, Suedia, Danemarca, Portugalia), la 1000-1500 de euro (în Elveția, Belgia, Marea Britanie, Austria), în majoritatea țărilor mari (Germania, Franța, Italia, Spania), costul situându-se în jurul a 2000 de euro.

Dintre costurile prezentate mai sus, cele legate de traduceri sunt responsabile pentru aceste diferențe (Tabelul 1). Astfel, costul traducerii unui model de brevet, schițat în limba engleză, variază între 53 și 75 de euro/pagină.

Cifrele prezentate mai sus relevă nivelul ridicat al costurilor implicate de obținerea unui brevet european doar în momentul în care se oferă spre comparație costurile ocazionate de acordarea unui brevet în SUA (de către *United States Patent and Trademark Office* – USPTO) sau în Japonia (de către *Japan Patent Office* – JPO). Astfel, dacă o companie ce provine dintr-o țară semnatară a Convenției Brevetului European plătește, în medie, 24.100 de euro pentru validarea

Tabelul 1: Costurile traducerilor după acordarea brevetului European

(euro)			
Traducerea brevetului în	Media	Minim	Maxim
suedează	2,990	1,500	4,600
olandeză	2,459	1,800	2,800
germană	2,193	1,700	2,800
franceză	2,192	1,400	2,700
italiană	2,012	1,300	2,900
spaniolă	1,878	1,300	2,600
engleză	1,826	1,300	2,778
Total pentru 6 limbi	13,431	9,000	18,078

Sursa: EPO.

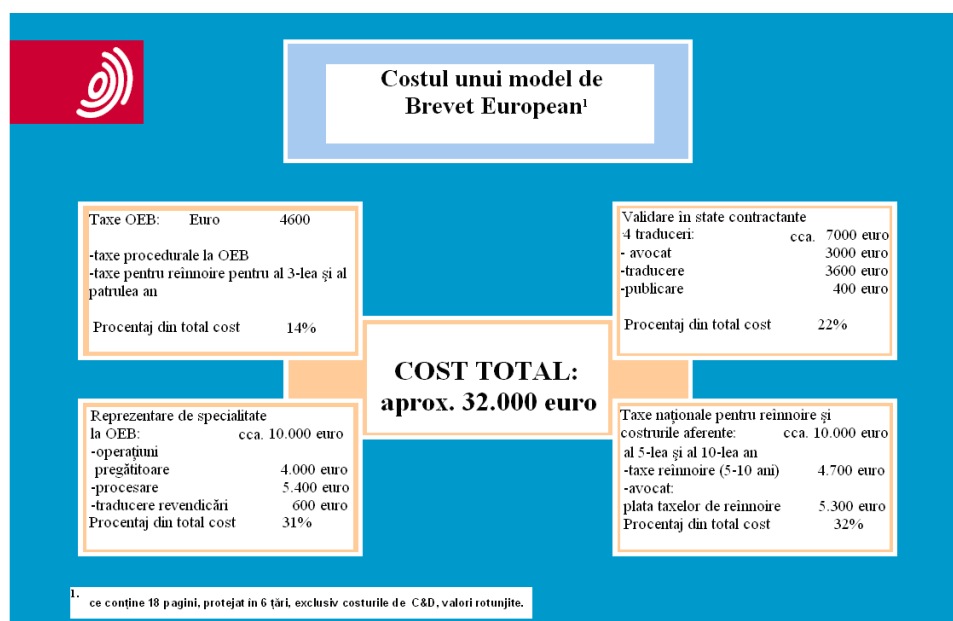
și acordarea unui brevet european standard, o companie americană plătește 10.250 de euro pentru a obține un brevet USPTO. O companie japoneză plătește și mai puțin pentru acordarea unui brevet de către JPO și anume, echivalentul a 5.460 de euro. Costurile mai ridicate, implicate de brevetarea în Sistemul Brevetului European, sunt datorate în principal costurilor aferente traducerilor, precum și etapei de procesare și validării (costuri care nu se regăsesc în cazul celorlalte două oficii, american și japonez – Figura 4).

Deși diferă de la oficiu la oficiu, taxele oficiale nu reprezintă totuși o cauză importantă a diferențelor de cost, acestea fiind în jur de 3470 de euro la OEB, 2050 de euro la USPTO și 1570 de euro la JPO (EPO, 2006b, p.129).

Inovarea, premisă esențială a dezvoltă-

rii unei economii bazate pe cunoaștere, necesită, alături de o infrastructură specifică, un sistem juridic eficient care să protejeze rezultatele cercetărilor și care să nu împiedice în nici un fel inițiativele celor implicați în activitățile de C&D. Din acest punct de vedere, Sistemul Brevetului European nu mai poate răspunde întru totul noilor politici de dezvoltare ale Uniunii Europene, sistemul devenind împovărător în special pentru entități (firme mici și mijlocii sau inventatori individuali) care nu pot suporta costuri atât de ridicate.

În medie, solicitanții europeni de brevete europene au cheltuit 300.800 de euro pentru procesarea cererilor, inclusiv pentru procedura opoziției, a validării și a menținerii brevetelor (inclusiv taxe). Bugetul acordat litigiilor s-a situat la

Sursa: EPO.

Figura 3: Costul unui model de brevet european

Tabelul 2: Comparație a costurilor pentru eliberarea unui brevet

(euro)

Traducerea brevetului în	Media	Minim	Maxim
suedeză	2,990	1,500	4,600
olandeză	2,459	1,800	2,800
germană	2,193	1,700	2,800
franceză	2,192	1,400	2,700
italiană	2,012	1,300	2,900
spaniolă	1,878	1,300	2,600
engleză	1,826	1,300	2,778
Total pentru 6 limbi	13,431	9000	18,078

valoarea de 28.700 de euro pentru fiecare solicitant, iar bugetul acordat negocierilor și procedurilor de licențiere au însumat 15.500 de euro (EPO).

2.3. Oficiul European de Brevete și controversa brevetării software-ului

Alături de chestiunea costurilor ridicate pe care le presupune obținerea unui brevet european, au existat și există în continuare, anumite practici care aruncă semne de întrebare chiar asupra credibilității Sistemului Brevetului European. Aceste practici au fost scoase în evidență în special în anul 2005 cu ocazia dezbatărilor privind propunerea de Directivă ce avea ca obiect brevetarea *software*-ului (The European Union On-Line, 2002).

Proiectul directivei privind brevetarea *software*-ului a fost dezvoltat ca rezultat al unui număr de probleme. S-a plecat, în primul rând de la faptul că legiuitorii au dorit să remedieze ambiguitățile existente în legile naționale. *Programele de calculator ca atare au fost excluse de la bre-*

vetare de către legile naționale ale statelor membre UE și de către Convenția Europeană a Brevetelor. Cu toate acestea, *Oficiul European de Brevete a acordat mii de brevete pentru invenții implementate cu ajutorul calculatorului.* Cei care s-au opus acestei practici au susținut că *se încalcă flagrant art.52 din Convenție*, articol ce exclude în mod clar de la brevetare “descoperirile..., metodele matematice..., programele de calculator..., prezentarea informațiilor”. Astfel, intenția proiectului a fost aceea de a codifica practicile existente la nivelul oficiilor naționale de brevete și a Oficiului European de Brevete din Munchen, care era și este extrem de generos în a acorda protecție programelor de calculator, deși se încalcă prevederile convenției (Iancu, 2005).

Toate legile referitoare la brevete din statele membre ale UE exclud de la brevetare programele de calculator. În general, acestea sunt tratate în mod similar cu operele literare sau muzicale și sunt protejate de către legea dreptului de autor (copyright). Diferența dintre brevet și dreptul de autor este una semnificativă:

cel din urmă se acordă în mod automat și fără plata vreunei taxe, pe când brevetul necesită proceduri mai complicate de înregistrare și taxe aferente, oferind însă o protecție ridicată, *acoperind și metoda de programare în sine*, independent de orice implementare într-un limbaj de programare. Statele Unite ale Americii au introdus treptat protecția brevetelor pentru programele de calculator în anii 1980 și 1990.

În acest context, Directiva urma să înlăture ambiguitățile existente, prin armonizarea legilor naționale în materie de brevete. Un alt scop era acela de a implica Curtea Europeană de Justiție în procesul legislativ și de a conferi sistemului o entitate centrală de autoritate. Legiuitorii erau, de asemenea, preocupați de crearea unui teren juridic mult mai favorabil companiilor de software.

Comisia Europeană a intervenit, prin această propunere de Directivă, tocmai pentru a înlătura incertitudinile de ordin legal *create de contradicțiile dintre reglementările Convenției Europene a Brevetelor și practica Oficiului European de Brevete*. În urma unor dezbateri extrem de aprinse, Parlamentul European a respins în iulie 2005 Proiectul de Directivă, invențiile implementate cu ajutorul calculatorului continuând să fie brevetate conform unor criterii variabile.

Brevetul European rămâne, în ciuda tuturor neajunsurilor acestui sistem, un punct de referință pe traseul promovării și consolidării politicilor de inovare din Uniunea Europeană. Noile strategii, dictate în primul rând de nevoia armonizării și centralizării procedurilor legate de protejarea invențiilor, au în Sistemul Brevetului European un punct de plecare solid. Aceste strategii urmează, actualmente, în principal două direcții:

- reformarea *Sistemului Brevetului European* care are ca principal obiectiv reducerea costurilor prin:
 - o nouă abordare a problemei traducerilor;
 - realizarea unei proceduri contencioase unice, centralizate, în materie de brevete.
- crearea unui nou sistem: Sistemul Brevetului Comunitar.

3. Brevetul comunitar

3.1. Instituția Brevetului Comunitar

Brevetul Comunitar, cunoscut și sub denumirea de *Brevetul Comunității Europene*, reprezintă o măsură legislativă aflată în dezbateri în Uniunea Europeană, măsură care ar acorda, atât persoanelor fizice cât și companiilor, *un sistem unitar de brevetare pe întreg cuprinsul UE*. Ideea unui sistem al brevetului comunitar datează încă din anii 60, această idee devenind obiectiv oficial al Strategiei de la Lisabona în anul 2000.

În momentul de față, brevetele pot fi acordate fie la nivel național fie prin intermediul Oficiului European de Brevete din Munchen, care eliberează așa numitele “Brevete Europene”. Cu toate acestea, marele neajuns al acestui sistem este că (pentru a fi valabil în toate țările), brevetul european trebuie tradus în fiecare limbă oficială. Astfel, *costurile ocazionale de traduceri* fac ca brevetarea unei invenții în Europa să fie semnificativ mai costisitoare decât în SUA sau Japonia (vezi supra). Această dificultate este amplificată și de *nevoia de a opera în cadrul unor sisteme legislative naționale diferite, în caz de litigiu*.

O primă încercare de a crea un sistem

unitar al brevetului se soldase, în 1976, cu semnarea *Convenției de la Luxemburg* privind brevetul comunitar, modificată prin *Acordul de la Luxemburg* din 15 decembrie 1989. Această Convenție *nu a intrat niciodată în vigoare din cauza unei ratificări insuficiente*. Eșecul a fost datorat în special costurilor brevetului comunitar, care trebuia tradus în toate limbile Comunității Europene, și sistemului juridicțional avut în vedere, care ar fi acordat competență judecătorului național să anuleze un brevet comunitar, fapt ce a fost considerat un factor de instabilitate.

La 3 martie 2003, cele 15 state membre ale Uniunii Europene au ajuns, după treizeci de ani de discuții, la un acord privind lansarea noului *brevet comunitar* (Acord politic obținut cu ocazia Consiliului “Competitivitate” al miniștrilor europeni ai industriei care s-a ținut la Bruxelles la 3 martie 2003). *Propunerea de regulament*, obiect al Acordului, a fost rezultatul discuțiilor avute în cadrul oferit de *Cartea verde*, din 24 iunie 1997, asupra brevetului comunitar și a sistemului de brevete în Europa (Institutul Național al Magistraturii).

În martie 2003, Consiliul Competitivitate a reușit, astfel, să ajungă la un acord, o “*abordare politică comună*”, în ce privește crearea unui sistem de juris-

dicție pentru Brevetul Comunitar. Acest sistem, care *urma să fie administrat tot de OEB*, presupunea o Curte Comunitară centralizată care ar hotărî în cazul litigiilor, al regimurilor lingvistice, costurilor, rolului oficiilor naționale de brevete precum și în cazul distribuirii taxelor. Cu toate acestea, Consiliul nu a reușit să convină asupra detaliilor brevetului comunitar, în ciuda eforturilor depuse. Principalele puncte nevralgice au fost *numărul de limbi în care să se facă traducerea obligatorie, întârzierile în ce privește depunerea traducerilor în celelalte limbi precum și valabilitatea juridică a brevetelor în cazul erorilor de traducere*. Deși, la prima vedere, aceste chestiuni au un aspect pur formal, rezultatele finale puteau avea efecte considerabile asupra costurilor implicate. Președinția irlandeză a prezentat, tot în 2003, o propunere de regulament cu amendamente, sugerând ca *revendicările brevetului să fie traduse în toate limbile Uniunii Europene*. Propunerea inițială a Comisiei (datând din anul 2000), prevedea faptul ca brevetul să fie valabil doar prin prezentarea traducerii în una din următoarele trei limbi: *engleză, franceză și germană*, în timp ce traducerile în celelalte două limbi urmau să fie publicate doar cu rol informativ.

Tabelul 3: Costul brevetării unei invenții

Model	Costuri traducere	Taxe procedurale	Taxe de agent	Taxe de reînnoire	(euro)
					Total
Brevetul Comunitar (2004)	4845	4300	5500	8500	23145
Actualul Brevet European	10200	4300	5500	8500	28500

Sursa: EPO, 2006b.

Nici un an mai târziu (martie 2004), Consiliul “Competitivitate” nu a reușit să ajungă la un consens în ce privește Regulamentul. Două chestiuni au reprezentat, în particular, controversele asupra cărora nu s-a putut ajunge la un numitor comun și anume: *întârzierile în ce privește depunerea traducerilor revendicărilor și textul autentic al revendicării în caz de încălcare a unui drept asupra brevetului*.

Declarația Comisarului European Frits Bolkestein, la vremea respectivă, a fost una plină de semnificații: “Eșecul de a nu ajunge la un acord asupra Brevetului Comunitar, mă tem că subminează credibilitatea întregului demers de a face ca Europa să devină cea mai competitivă economie din lume până în anul 2010” (Euractiv).

Controversele asupra efectului juridic al traducerilor au împiedicat un acord și cu ocazia Consiliului “Competitivitate” din mai 2005. În raportul său asupra Strategiei Lisabona, Comisia Europeană a descris totuși propunerea de regulament ca fiind “un simbol al angajamentului Uniunii Europene către o economie bazată pe cunoaștere”.

3.2. Noi etape ale procesului de creare a Brevetului Comunitar

Începutul anului 2006 a marcat un episod crucial al procesului de creare a Brevetului Comunitar. Pe data de 16 ianuarie 2006 Directoratul General Piața Internă a lansat o *consultare publică*. Această consultare a avut ca principal scop analizarea noilor direcții în cadrul politicilor referitoare la brevete, în scopul creării unui sistem de protecție la nivelul UE, astfel încât *să corespundă cât mai mult nevoilor celor direct implicați*. În timp ce Brevetul

Comunitar rămâne o prioritate, Comisia Europeană a fost interesată și de opinii în ceea ce privește măsurile ce pot fi luate în viitorul apropiat pentru îmbunătățirea sistemului de brevete din Europa. Toți cei direct implicați au fost invitați să răspundă (mediul de afaceri, cel industrial, precum și indivizi) la un chestionar ce a avut ca punct de plecare *abordarea politică comună* din anul 2003.

Pe scurt, Regulamentul prevede ca o cerere de brevet să fie depusă doar într-o singură limbă (engleză, franceză sau germană), cerere care va fi înaintată către Oficiul European de Brevete (administratorul sistemului). Revendicările brevetului, o dată acordate, vor trebui apoi să fie traduse în toate limbile Uniunii Europene. Cu toate acestea, brevetul nu va avea forță juridică împotriva unei entități, atât timp cât aceasta nu a primit o copie tradusă în propria limbă națională. Regulamentul stabilește, de asemenea, înființarea unei Curți a Brevetului European care ar avea puterea să invalideze brevetele acordate; astfel, valabilitatea unui brevet comunitar va fi aceeași în toate statele membre. Curtea va fi înființată și va funcționa pe lângă actuala Curte Europeană de Justiție.

Consultarea, care s-a încheiat pe data de 12 aprilie 2006, s-a axat pe trei chestiuni majore:

- Brevetul Comunitar;
- Modalitățile de îmbunătățire a actualului sistem de brevetare din Europa;
- Posibile arii de armonizare.

În urma acestor consultări s-au primit un impresionant număr de 2515 de răspunsuri. Dintre acestea, 1493 au fost răspunsuri individuale, inclusiv 664 de răspunsuri provenind dinspre zona IMM. Restul răspunsurilor au venit din partea asociațiilor profesionale sau a grupurilor

Caseta 1: Prevederi ale regulamentului brevetului comunitar

- Activitățile Comunității includ punerea bazelor unei Piețe Unice caracterizate prin abolirea obstacolelor din calea liberei circulații a bunurilor și crearea unui sistem care să garanteze un mediu concurențial nendenaturat. Crearea condițiilor legale care să permită întreprinderilor să-și adapteze activitățile de producție și distribuție la nivel comunitar contribuie la îndeplinirea acestor obiective. Un brevet căruia i se garantează protecție uniformă și care produce efecte uniforme pe întreg cuprinsul Uniunii Europene, trebuie să se numere printre instrumentele juridice aflate la dispoziția întreprinderilor.
- Oficiul European de Brevete va juca un rol central în administrarea Brevetului Comunitar și va fi singurul responsabil pentru examinarea cererilor și acordarea brevetelor comunitare. Toate oficiile naționale de brevete vor juca un rol important, de consilierea aplicanților, primirea și înaintarea cererilor către OEB, diseminarea informațiilor referitoare la brevet.
- Accesul Comunității la Convenția de la Munchen (Convenția Brevetului European) va oferi posibilitatea Uniunii Europene de a fi considerată ca un teritoriu distinct pentru care se poate acorda un brevet comunitar. Uniunea Europeană va putea, deci, să limiteze acest regulament în particular la crearea legii aplicabile brevetului comunitar o dată acordat.
- Obiectivul unui brevet comunitar accesibil presupune un brevet care să fie valabil pe întreg cuprinsul UE în limba în care a fost acordat, supus fiind, cu toate acestea, obligației celui care de pune cererea de brevet să depună o traducere a tuturor revendicărilor în toate limbile oficiale ale Uniunii. Astfel, regimul lingvistic al brevetului comunitar va fi, până la acordare, același ca al unui acordat sub auspiciile Convenției Brevetului European. Aceasta înseamnă că cel care aplică trebuie să prezinte o cerere completă în una din cele trei limbi oficiale ale EPO precum și, la momentul acordării brevetului, o traducere a revendicărilor în celelalte două limbi oficiale ale OEB.
- Cu toate acestea, dacă un aplicant depune o cerere într-o altă limbă decât cele oficiale ale OEB și furnizează o traducere într-una din aceste limbi oficiale, costul acelei traduceri va fi suportat de sistem. Din motive de siguranță juridică, cel care înaintează cererea trebuie să furnizeze, în momentul acordării brevetului, o traducere a revendicărilor în toate limbile oficiale ale UE, cu excepția cazului în care un stat membru renunță la această traducere în limba sa națională. Traducerile vor fi înaintate către OEB iar costurile vor fi suportate de către aplicant, care va decide asupra numărului și lungimii revendicărilor ce urmează a fi incluse în cerere, influențând astfel costurile implicate de traduceri.
- Taxele de reînnoire sunt prevăzute a nu depăși nivelul acelorași taxe corespunzătoare brevetului european și vor avea un caracter progresiv pe întreg parcursul duratei brevetului comunitar. Nivelul taxelor procedurale aferente procesării cererii de brevet comunitar va fi același indiferent de locul unde este înaintată cererea și de locul unde se efectuează cercetările privind noutatea invenției (OEB sau oficiile naționale de brevete). Nivelul taxelor va fi în strânsă conexiune cu costurile ocazionate de operațiunile acordării brevetului comunitar și nu trebuie să conducă la subvenții acordate oficiilor naționale.
- De vreme ce brevetele comunitare reprezintă titluri comunitare, jurisdicția comunitară va avea puterea de a decide chestiunile referitoare la validitatea lor. Sistemul jurisdicțional al Brevetului Comunitar se va baza pe principiile unei Curți a Brevetului European, asigurând uniformizarea jurisprudenței, calitatea înaltă a rezultatelor, proximitatea față de utilizatori, precum și costuri de operare reduse. Din motive de siguranță juridică, toate acțiunile de ordin legal în legătură cu anumite aspecte ale brevetului comunitar, vor intra sub jurisdicția unei singure Curți, iar deciziile acesteia vor fi executorii pe întreg teritoriul Uniunii Europene.
- La acordarea brevetului, aplicantul va înainta o traducere a tuturor revendicărilor în toate limbile oficiale ale Comunității, în afară de cazul în care un state membru renunță la traducerea în limba sa națională. Traducerea va fi înaintată, la alegerea aplicantului, fie direct la OEB, fie via oficiul național de specialitate care are ca limbă oficială, sau una din limbile oficiale, limba în care s-a făcut traducerea. Decizia unui stat membru de a renunța la traducerea în limba sa oficială trebuie comunicată Comisiei Europene.

Sursa: The European Union On-Line, 2002.

de interese. Din mediul industrial, care a participat într-o largă măsură la acest exercițiu, cea mai mare rată au înregistrat-o sectoarele dependente de brevete: ITC, farmaceutic, chimic, autovehicule, electronice, biotehnologie, industrii mecanice, etc. În ceea ce privește IMM, acestea au provenit din 14 țări membre și două țări candidate (România și Bulgaria), reprezentând o arie largă de sectoare industriale – Figurile 4-7 (*European Union On-Line*, 2006d).

Ideea implicării celor care au o strânsă legătură și interese în acest domeniu a avut la bază dorința de a acorda o cât mai mare “legitimitate” acestui demers. Rezultatele acestor consultări, făcute publice pe data de 12 iulie, nu au fost însă pe măsura așteptărilor Comisiei Europene.

Cu toate că respondenții sunt, în general, de acord cu caracteristicile identificate de Comisia Europeană în documen-

tul consultativ, unii au identificat noi elemente, în timp ce alții stigmatizează absența a ceea ce ei percep ca fiind calități esențiale ale oricărui sistem de brevete.

Mediul industrial, în general (reprezentat de entități precum UNICE, MEDEF, dar și de asociații sectoriale, precum și de companii individuale) insistă pe necesitatea de a dezvolta o politică comprehensibilă a inovării în Europa, pentru a răspunde provocărilor venite din partea SUA, Japoniei și a altor puteri economice emergente precum China și India, care au depus în ultimii ani eforturi substanțiale pentru a face din politica inovării o primă prioritate. UNICE a subliniat în special necesitatea facilitării transferurilor tehnologice bazate pe un cadru legal solid precum și faptul că actualul sistem este neatractiv și dificil pentru IMM. A fost propusă, de asemenea, și

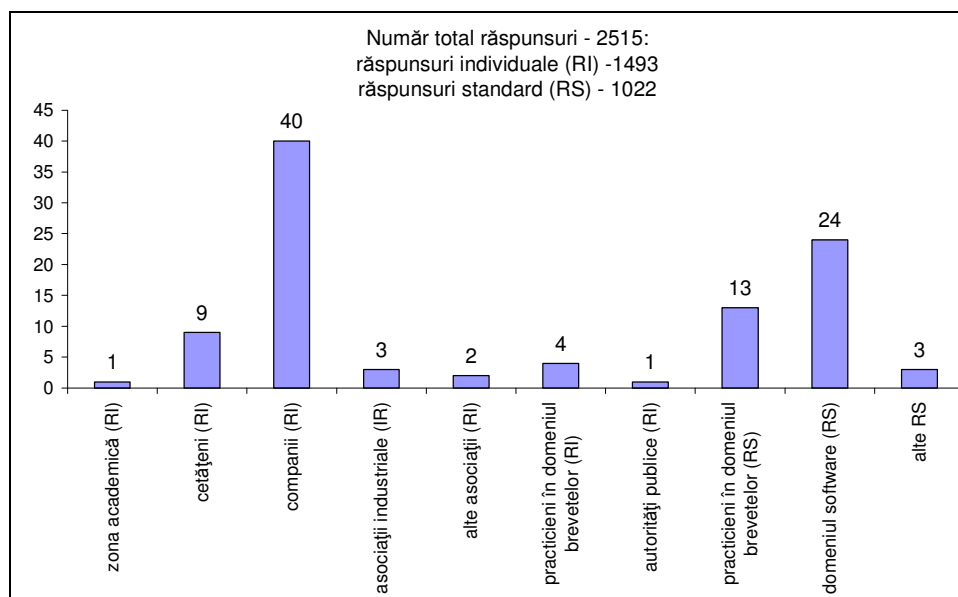

Figura 4: Rezultatul sondajului, 12 aprilie 2006

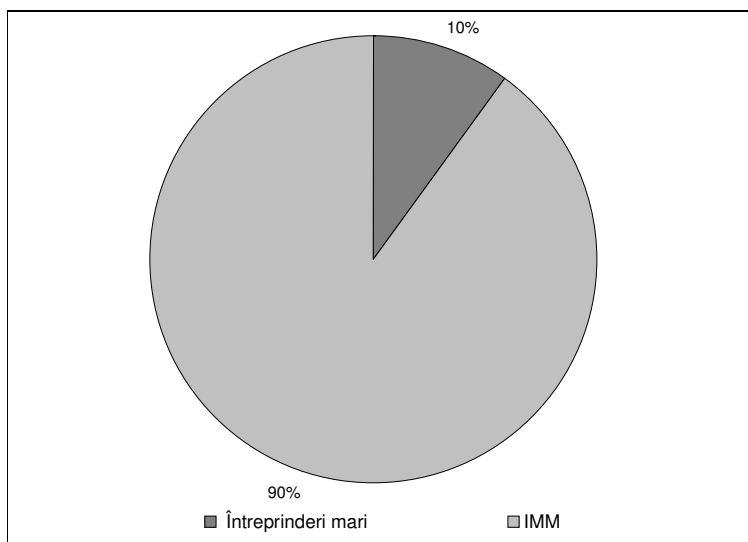
asistența IMM sub forma unui sprijin în cadrul etapei de cercetare sau subvenții pentru primele 10 cereri de brevete.

Mediul industrial a subliniat, de asemenea, calitatea atât a procesului de acordare cât și a celui de intrare în funcțiune a brevetelor, ca fiind o chestiune de primă importanță. Pe de o parte, brevetele trebuie acordate într-o manieră cât mai incontestabilă cu putință. Aceasta se poate realiza prin lărgirea cadrului criteriilor de brevetare și printr-un sistem relaxat de analiză, dar prin intermediul unui proces de reevaluare a activității inventive prin intermediul unui sistem de control al calității și a unei rigori a examinării. Un alt element identificat de acest grup a fost necesitatea de a se asigura deplina conformitate cu sistemul TRIPS al OMC.

Comunitatea IMM a subliniat următoarele aspecte: *costurile* (accesul facil la informația tehnică trebuie să fie echilibrat cu costul traducerii – doar în limba

engleză) și *licențierea brevetelor* (brevetarea defensivă trebuie prevenită). În acest scop a fost sugerată o evaluare regulată a brevetelor acordate, precum și comercializarea și caracterul disputelor referitoare la brevete.

Profesioniștii și IMM din domeniul IT au subliniat faptul că sistemul de brevete este condus de interesele publice și, astfel, trebuie să aibă ca principal obiectiv promovarea inovării, lăsând interesele utilizatorilor pe locul doi. Astfel, sistemul de brevete ar trebui să acopere doar arii în care productivitatea, în termeni de creștere a inovării și a diseminării cunoștințelor, este dovedită. Alături de obiectivul promovării inovării se află reglementările substanțiale din domeniul brevetelor care definesc ceea ce este brevetabil și asigură, în același timp, respectarea primului obiectiv. În accepțiunea acestui grup, subiectul consultării (costurile și problema litigiilor) cade pe locul al treilea. Co-

Sursa: DG Internal Market & Services, 12 July, Bruxelles, 2006.

Figura 5: Categoriile de companii respondente

munitatea IMM ce activează în domeniul IT este de părere că acest subiect este eronat și propune o consultare pe tema primelor două obiective pe care le-au prezentat.

Comunitatea avocaților specializați în brevete, divizați în funcție de naționalitate pe anumite aspecte, a fost unită în ceea ce privește alte aspecte. Unii au declarat că sistemul de rezolvare a diferențelor ar trebuie să fie “eficient din punct de vedere al costurilor” decât ieftin pentru a nu compromite calitatea. Cu toate acestea, o temă frecvent abordată a fost necesitatea aplicării unor standarde înalte de calitate care pot garanta singure faptul că utilizatorii sunt serviți fără favoritisme. Aceasta implică calitatea analizei și examinarea riguroasă a brevetelor, precum și respectarea termenelor limită.

A fost subliniată și ideea că, deși sistemul de brevetare este o necesitate pentru inovarea pe o piață liberă, este departe de a fi suficient. *Avocații germani de specialitate* au insistat asupra faptului că nu este nici o rațiune pentru o dezbatere politică asupra principiilor referitoare la protecția brevetelor din punctul de vedere al comportamentului etic, protecția mediului, a sănătății sau a libertății informației. *Avocații de specialitate polonezi* au subliniat necesitatea asigurării unui echilibru între interesele deținătorilor de brevete și publicul larg și de a garanta accesibilitatea egală, de a intra în sistem, micilor corporații sau a aplicanților individuali, ca și actorilor multinaționali (*European Union On-Line*, 2006).

Mediul industrial, precum și alte grupuri de interese, *sprijină în general Brevetul Comunitar* ca o cale de rezolvare a problemelor sistemului de brevetare. Demersul este perceput ca fiind o inițiativă ce va aduce valoare adăugată industri-

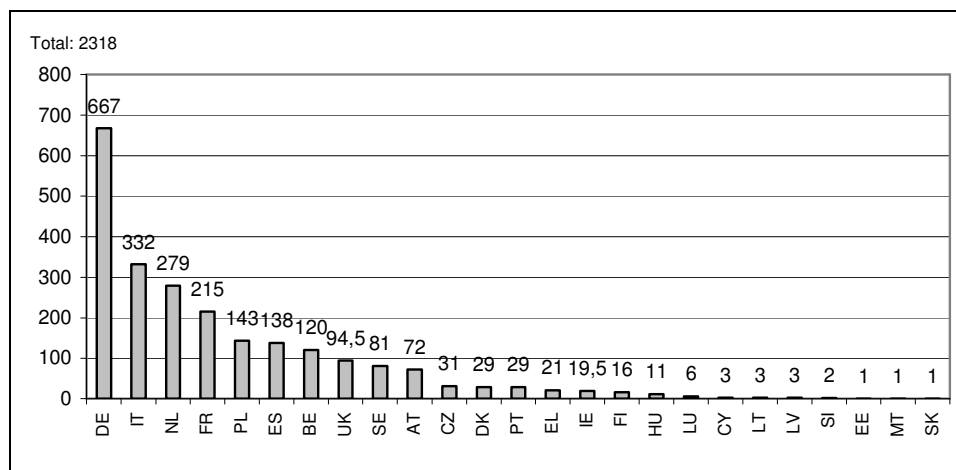
ei europene, în conformitate cu agenda Lisabona.

Un număr limitat de respondenți resping însăși ideea de Brevet Comunitar, preferând implementarea unor perfecționări aduse actualului sistem. Cele mai radicale abordări provin din partea avocaților de specialitate din Germania, care resping în totalitate *abordarea politică comună* asupra brevetului comunitar și care cer Comisiei Europene retragerea propunerii de regulament. În particular, Institutul German al Avocaților din Domeniul Brevetelor este nemulțumit de aranjamentele referitoare la rezolvarea litigiilor, deoarece acestea presupun crearea unei curți de justiție centralizate. De asemenea, este criticat și regimul lingvistic pe care noul sistem l-ar presupune. Mediul industrial, pe de altă parte, este de părere că Brevetul Comunitar este calea cea mai bună pentru crearea unui sistem cât mai eficient.

Cu toate acestea, cei implicați, deși susțin în majoritatea lor ideea constituirii unui sistem al Brevetului Comunitar, resping, totuși, univoc actualul proiect de regulament prezentat de Comisia Europeană și anume abordarea politică comună asupra căreia s-a convenit în 2003. Respingerea este cauzată de două mari aspecte: un regim lingvistic nesatisfăcător și aranjamentele jurisdicționale inadecvate.

Există două extreme în cadrul preferințelor regimului lingvistic: cei care sprijină univoc folosirea unei singure limbi și cei care doresc traduceri complete (nu doar a revendicărilor, așa cum prevede actuala propunere) în toate limbile oficiale ale UE, imediat după acordarea brevetului.

Actuala propunere de regim lingvistic este respinsă de cei care pledează pentru

Sursa: DG Internal Market & Services, 12 July, Bruxelles, 2006.

Figura 6: Distribuția națională a răspunsurilor (state UE)

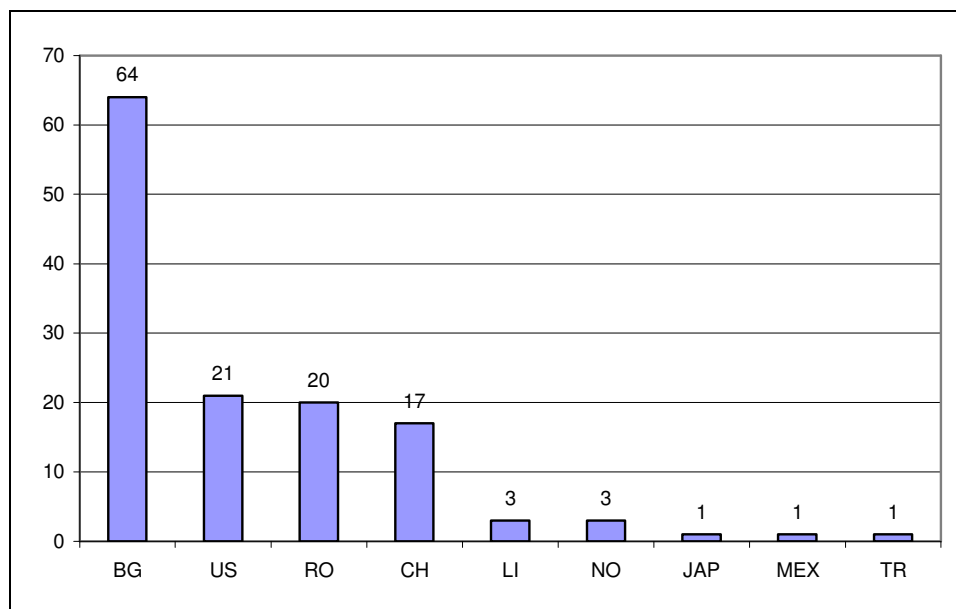
un regim simplificat (de preferat o singură limbă) cât și de către suporterii regimului multilingvistic. Opiniile sunt divizate în funcție de mărimea companiei respondente, deși există diferențe de opinii chiar și în rândul comunității IMM europene. Astfel, de exemplu, *Asociația Camerelor de Comerț și Industrie din Europa (Eurochambers)* optează pentru folosirea doar a unei singure limbi (engleza), în timp ce IMM cer un regim multilingvistic. *Avocații specializați în brevete* au tendința să fie de acord cu această din urmă poziție.

Apare o diviziune a opiniilor în rândul respondenților și pe criteriul național. Astfel, țări precum *Portugalia, Spania, Italia, Grecia, Polonia*, precum și unii respondenți din *Franța* pledează pentru un regim multilingvistic și se bazează pe argumente precum accesul la informație, care trebuie să fie garantat în limba națională. În ceea ce privește *comunitatea industrială*, aceasta este de părere că, oricare ar fi regimul adoptat, acesta trebuie să

ofere o certitudine juridică unitară, competitivă și necostisitoare, pe întreg teritoriul comunității, printr-o jurisdicție comunitară unificată, ceea ce nu oferă actuala propunere deoarece caracterul unitar al brevetului este abrogat de cerințele traducerii universale precum și de limitările de ordin legal pe care le presupune traducerea revendicărilor în diferite limbi.

Alți respondenți recomandă începerea unor noi negocieri având ca punct de plecare propunerea inițială a Comisiei (anul 2000). Este evident totuși, faptul că *mediul industrial nu este interesat de un brevet comunitar care nu oferă avantaje în plus față de actualul sistem al Brevetului European*.

Alături de regimul lingvistic, o altă caracteristică necesară sistemului brevetului comunitar, subliniată de o mare parte din respondenți, este aceea că *judecătorii trebuie să aibă o experiență juridică și tehnică solidă*. Astfel de reguli procedurale clare sunt absolut necesare.

Sursa: DG Internal Market & Services, 12 July, Bruxelles, 2006.

Figura 7: Distribuția națională a răspunsurilor (state din afara UE)

Vodafone, și alți membri sectorului de telecomunicații mobile, sunt îngrijorați că existența unui Brevet Comunitar pe piață ar putea crește costurile prin creșterea numărului de brevete acordate (fără să implice și o creștere a calității), multiplicând astfel costurile examinării brevetelor. În al doilea rând, riscul încălcării drepturilor ar face ca procedurile de evaluare a riscului la nivelul întregii Uniuni să fie mult mai dificil de realizat. Această îngrijorare ar putea să micșoreze numărul de cereri pentru acordarea de brevete dacă solicitantul nu este sigur de “puterea” invenției sale și, deci, a brevetului său. Cu toate acestea, scăderea costurilor ar putea avea un efect advers prin atragerea a cât mai multe cereri de brevet, care ar duce la o aglomerare a procedurilor, și, este posibil, la acordarea de bre-

vete “slabe”, periclitând astfel inovarea.

Pe baza datelor strânse cu ocazia acestei consultări publice, a avut loc pe data de 12 iulie 2006, o audiere publică în cadrul căreia reprezentanți ai tuturor celor implicați în consultări au comentat rezultatele, creând astfel un cadru, cel puțin la nivel teoretic, în care viitorul Brevetului Comunitar să devină cât mai vizibil.

Discuțiile la acest nivel s-au mulat în mare parte pe rezultatele consultării. La nivel de principii, s-a exprimat un consens general asupra faptului că *actualul sistem trebuie îmbunătățit și că trebuie implementată o politică clară în domeniul proprietății industriale în Europa*. Cele mai subliniate elemente au fost calitatea brevetelor, certitudinea juridică și predictibilitatea sistemului pentru a crește și a menține competitivitatea UE. A fost sub-

liniată, de asemenea, și importanța accesului la un sistem de brevetare competitive (Nooteboom, 2006).

În ceea ce privește *Brevetul Comunitar*, ca instituție juridică, majoritatea celor participanți la dezbateri s-au arătat suporterii ai acestui demers, dar “nu cu orice preț”. *Majoritatea celor prezenți au fost pentru constituirea unui brevet comunitar, dar s-au opus abordării politice comune din 2003.*

Acest ultim demers al Comisiei Europene, consultarea publică urmată de audierea publică, aduce în prim plan un tablou extrem de complex, în care se îmbină atât interesele diferiților actori economici ce operează pe piața internă a UE, cât și interese dictate de criteriul național. Pe lângă faptul că aduce în prim plan o problemă a Uniunii Europene, aceea a dificultății de a guverna o uniune formată din 27 de națiuni, aceste consultări nu au făcut decât să arunce o nouă umbră asupra proiectului brevetului comunitar. Astfel, neînțelegerile și controversele de ordin ideatic de la nivel politic au fost dublate de cele de la nivelul pragmatic al mediului economic.

Comisia Europeană este așteptată să formuleze noi strategii în ceea ce privește viitorul brevetului comunitar, având în vedere și aceste ultime rezultate ale consultărilor și să răspundă provocărilor actuale pentru:

- a simplifica structura și procedurile în ceea ce privește obținerea brevetului și soluționarea litigiilor;
- a scădea costurile asociate obținerii unui brevet, mai ales în ceea ce privește micile entități economice;
- a menține și îmbunătăți calitatea brevetelor.

4. Alternative la Brevetul Comunitar sub egida Oficiului European de Brevete

Deși, până în acest moment, nu se cunoaște care va fi viitorul proiectului Brevetului Comunitar, consultările din anul 2006 au avut și rolul de a atrage atenția asupra unor *alternative, îndelung discutate și ele, la brevetul comunitar*. Aceste alternative ar urma să rezolve chiar elementele controversate ale proiectului, și anume chestiunea traducerilor și cea a soluționării litigiilor. Cele două alternative sunt *Protocolul de la Londra* (ce ar urma să rezolve problema traducerilor) și *Acordul EPLA – Acordul european asupra soluționării litigiilor referitoare la brevetele europene (European Patent Litigation Agreement)*.

4.1. Protocolul de la Londra

Protocolul de la Londra reprezintă un acord asupra unei legi având ca obiect brevetele (încheiat la Londra pe data de 17 octombrie 2000) și *privește aplicarea articolului 65 a Convenției privind Acordarea Brevetelor Europene*. Scopul său este acela de a reduce costurile ocazionate de traducerea brevetelor europene aflate sub incidența Convenției Europene a Brevetelor.

Acest acord, care a fost semnat până în prezent de 10 state (Danemarca, Franța, Germania, Liechtenstein, Monaco, Luxemburg, Olanda, Suedia, Elveția și Marea Britanie), nu este încă în vigoare. *Pentru a intra în vigoare, el trebuie ratificat de cel puțin opt state*, inclusiv Franța, Germania și Marea Britanie. Până în acest moment Monaco, Germania și Marea Britanie l-au ratificat, în timp ce Slo-

venia, Islanda și Letonia au depus instrumentele de accesare (accesarea este luată, de asemenea, în calcul pentru intrarea în vigoare a acordului). Danemarca este așteptată să ratifice în curând. Conform unor rapoarte, Adunarea Națională Franceză a votat împotriva ratificării Protocolului de la Londra pe data de 7 martie 2006.

În acest moment, o dată ce *un brevet european* este acordat, sau mai precis în timp de trei luni de la momentul când a

fost acordat, brevetul trebuie tradus în limba oficială a fiecărui stat în care aplicantul dorește protejarea brevetului. Conform *articolului 65 al Convenției*, dacă traducerea brevetului european nu este furnizată oficiului național de brevete în cursul perioadei de timp prevăzute, *brevetul va fi considerat nul ab initio în acel stat*.

Situația actuală duce la obținerea unor costuri de traducere foarte ridicate pentru deținătorii de brevete (Tabelul 4), reduce

Tabelul 4: Costul traducerilor descrierii brevetului european și al revendicărilor, 2003

(euro)			
Traducere din engleză în	Media	Minim	Maxim
finlandeză	descriere* – 1,808 revendicări** – 297 total – 2,105	788	3,660
suedeză	descriere – 1.667 revendicări – 276 total – 1.943	788	3,275
daneză	descriere – 1.666 revendicări – 274 total – 1.940	788	3,305
estonă	descriere – 1,581 revendicări – 261 total – 1.842	788	3,305
slovenă	descriere – 1,557 revendicări – 257 total – 1.814	788	3,305
olandeză	descriere – 1,557 revendicări – 257 total – 1,814	680	2,925
maghiară	descriere – 1,556 revendicări – 257 total – 1,813	680	3,305
greacă	descriere – 1,505 revendicări – 248 total – 1,753	788	2,710
portugheză	descriere – 1,493 revendicări – 244 total – 1,737	788	2,710
bulgară	descriere – 1,470 revendicări – 242 total – 1,712	680	3,305

Sursa: EPO, 2006b, p.129.

inițiativa de a depune cereri pentru obținerea unui brevet european și, ca o rezultată, situația de față se constituie într-o piedică în calea competitivității economiei europene, prin comparație cu situația din SUA, de exemplu.

Pentru a înlătura piedicile pe care le presupune actuala reglementare, acordul prevede că *țările care au ca limbă oficială una din limbile oficiale ale Oficiului European de Brevete (engleza, franceza sau germana) nu vor trebui să mai depună traduceri ale brevetelor europene în una din limbile lor oficiale. Celelalte țări vor trebui să aleagă doar una dintre limbile oficiale ale OEB, ca "limbă dinainte stabilită", în care vor trebui traduse brevetele europene pentru a intra în vigoare în respectivele țări.* Aceste state își vor păstra totuși dreptul de a cere traducerea revendicărilor în limba/limbile lor oficiale. De asemenea, un stat parte la acord va păstra și dreptul de a cere ca, în caz de dispută având ca obiect un brevet, traducerea va trebui să fie furnizată în limba/limbile oficiale ale țării respective (Davies, 2005).

În sistemul Brevetului European, traducerile pot constitui până la 20% din costul total al unui brevet european. Astfel, reducerea numărului de limbi la doar trei ar putea reduce costurile de traducere cu aproximativ 45% și cu până la 3000 de euro per cerere (Pompidou, 2006).

În urma consultărilor publice organizate de Comisia Europeană în legătură cu viitorul proiectului Brevetului Comunitar, a rezultat că, pentru mediul industrial, Protocolul de la Londra reprezintă o prioritate clară. Adoptarea sa ar avea un efect imediat asupra atractivității brevetelor europene, deoarece acestea ar deveni mai convenabile atât în ce privește costurile cât și simplificarea procedurilor.

Deși Franța nu a ratificat protocolul, condiție *sine qua non* pentru intrarea în vigoare, pe data de 17 mai 2006, Adunarea Națională Franceză a recomandat ratificarea rapidă a acordului. Senatul francez a urmat aceeași cale, făcând aceeași recomandare într-un raport adoptat pe data de 30 mai 2006. Astfel, în momentul de față, inițiativa se află în mâinile guvernului francez (*European Union On-Line*, 2006).

4.2. Acordul European asupra Soluționării Litigiilor Referitoare la Brevetele Europene (EPLA)

Proiectul *Acordului European asupra Soluționării Litigiilor Referitoare la Brevetele Europene* (cunoscut și sub denumirea de *acord asupra înființării unui sistem de soluționare a litigiilor în cazul brevetelor europene*) reprezintă un acord având ca obiect adoptarea unei legi în domeniul brevetelor *ce ar urma să creeze un protocol opțional la Convenția Europeană a Brevetelor*. Acest protocol ar urma să oblige statele semnatare să se integreze unui sistem judiciar ce ar include reguli procedurale uniforme precum și o curte de specialitate comună. Propunerea datează din 1999, însă de abia în 2003 a fost schițat un proiect matur în acest sens.

În prezent, un brevet european, o dată acordat, devine valabil pe baza unei acțiuni distincte în fiecare țară în care se dorește protecția (art.65(3) din Convenția Europeană a Brevetelor statuează că "orice încălcare a unui brevet european va intra sub incidența legii naționale"). De asemenea, o dată ce termenul de 9 luni pentru depunerea opoziției a expirat, terții care vor să ceară invalidarea brevetului european trebuie să deschidă pro-

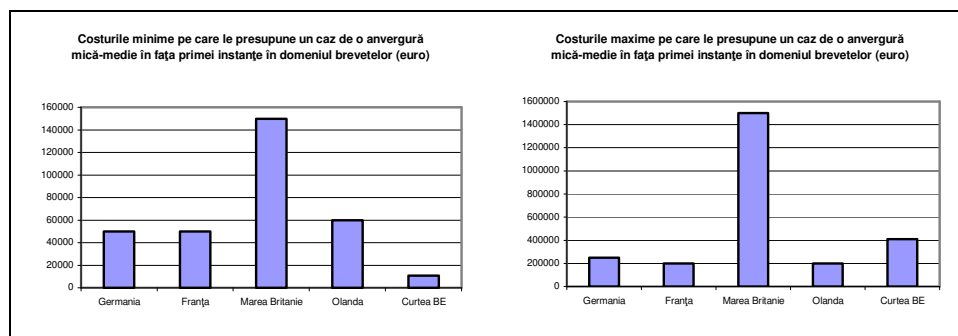
ceduri de revocare în fiecare țară unde brevetul este în vigoare.

Această situație duce la un sistem de *soluționare multiplă a litigiilor*, ceea ce dă naștere la multe dificultăți pentru cei implicați și produce efecte nedorite care afectează sistemul de brevetare din Europa. În primul rând acesta devine *costisitor*.

În al doilea rând, de vreme ce există diferențe semnificative între variatele sisteme ale curților naționale și între manierele în care acestea soluționează cauzele, *sunt foarte frecvente deciziile divergente*

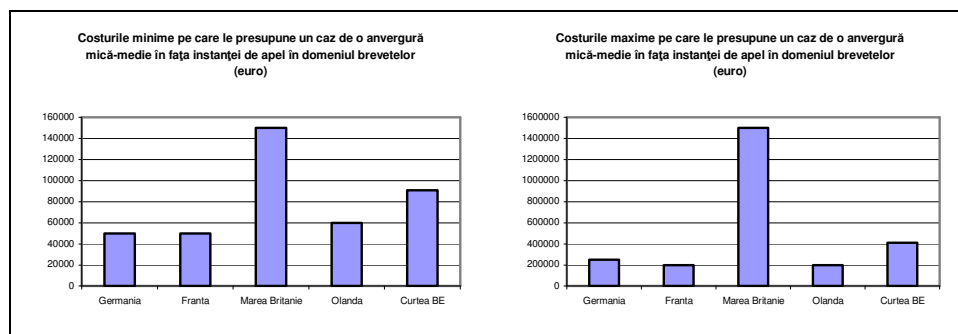
asupra fondului cauzelor. De exemplu, același brevet european poate fi menținut, așa cum a fost acordat de OEB, în Franța, poate fi modificat în Germania și revocat în Marea Britanie, dând astfel naștere lipsei certitudinii juridice de care au nevoie proprietarii, competitorii și publicul larg.

Eventualele consecințe ale diferențelor dintre sistemele naționale menționate mai sus *reprezintă o fragmentare a pieței unice a UE*, deoarece este imposibil ca un brevet european să ducă la crearea unui nivel de protecție pe întreg cuprinsul Uniunii. Disparitățile dintre sistemele na-

Sursa: EPO, 2006a.

Figura 8: Costurile implicate de procedurile în fața primei instanțe

Sursa: EPO, 2006a.

Figura 9: Costurile implicate de procedurile în fața instanței de apel

ționale prejudiciază libera circulație a bunurilor în Europa și împiedică progresul în direcția creării unui mediu propice inovării și liberei concurențe.

Acordul European asupra Soluționării Litigiilor Referitoare la Brevetele Europene prevede crearea unei Curți a Brevetului European (inclusiv o curte de primă instanță și o curte de apel) care va avea competență jurisdicțională asupra problemelor referitoare la validitatea și încălcarea drepturilor asupra brevetelor europene. Curțile naționale vor avea competență doar în aria ordonării unor măsuri provizorii sau măsuri asiguratorii și în ce privește sechestrul pus pe anumite bunuri ca și garanție.

Pentru statele participante, crearea unei Curți Europene a Brevetelor ar implica următoarele *avantaje*:

- *accesul la o instanță specializată*: pentru acele state care nu beneficiază de curți naționale specializate, este mai ușor și mai ieftin să facă parte dintr-o schemă comună europeană decât să-și creeze propria expertiză.
- *jurisprudența dezvoltată de Curtea Europeană de Brevete este posibil să aibă un impact asupra curților naționale care soluționează cazuri de încălcări ale drepturilor sau revocări ale brevetelor naționale* (EPO, 2006a).

Audierea publică din 12 iulie 2006, pe tema viitorului proiectului brevetului comunitar, a adus în prim plan și chestiunea EPLA, ca alternativă la una din probleme esențiale ale proiectului. Astfel, *majoritatea celor implicați în procesul de consultare s-au exprimat în sensul schimbării actualului sistem de soluționare a litigiilor pentru a preveni interpretările conflictuale în cauzele multi-jurisdicționale*. Sprijinul arătat EPLA a fost explicit, motivele fiind în principal accesul

simplu la soluționarea cauzelor și certitudinea juridică pe care acesta le implică, fără a mai fi nevoie de crearea unui alt sistem de brevetare care, așa cum s-a văzut, întâmpină numeroase piedici atât din partea mediului politico-decizional cât și din partea mediului economic european.

5. Brevetul, componentă a proprietății industriale în economia românească din perspectiva integrării în UE

În ultimii ani, atenția acordată metodelor de protecție a proprietății industriale în România a crescut constant, în paralel cu eforturile depuse pentru îndeplinirea condițiilor cerute de integrarea în Uniunea Europeană. Pe lângă demersurile de ordin legislativ, care au avut ca principal obiectiv implementarea aquis-ului comunitar în domeniul proprietății intelectuale, instituții abilitate ale statului, precum *Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci* sau *Guvernul României*, dar și *servicii specializate ale Comisiei Europene*, au întreprins ample acțiuni menite a responsabiliza atât mediul de afaceri cât și mediul industrial în direcția protecției proprietății industriale cât și a creării unui mediu propice inovării.

În ciuda tuturor acestor măsuri, folosirea mijloacelor de protecție a proprietății industriale nu a atins dimensiunile dorite, cauzele fiind multiple: costurile uneori prea ridicate pentru unele entități economice sau inventatori individuali, procedurile adeseori complicate, sau, pur și simplu, lipsa elementară de interes din partea celor care produc, pentru propriul act de creație.

Situația brevetării în România nu face excepție de la această realitate. Un studiu

recent (Institutul Național de Statistică, 2006) relevă faptul că numai 8% din întreprinderile cu activitate inovativă din România și doar 1% din întreprinderile fără activitate inovativă au aplicat o cerere pentru acordarea a cel puțin unui brevet. Din rândul întreprinderilor inovative, întreprinderile mari reprezintă un procent de 13% în aplicarea a cel puțin unui brevet.

Cererile de brevete din ultimii ani au ca și constantă preponderența aplicanților persoane fizice, care reprezintă aproximativ 75% din totalul celor care au depus cereri pentru obținerea protecției unei invenții. Urmează, la distanță

apreciabilă, societățile comerciale și institutele de cercetare.

Urmând aceeași tendință, *brevetele de invenție acordate în România au ca principalii destinatari tot persoanele fizice (inventatori individuali)*. Se observă, astfel, că brevetele nu au ca destinație principală întreprinderile, institutele de cercetare, etc., inovarea rămânând în continuare “o afacere privată” a unui singur individ (sau colectiv în cel mai bun caz) necircumscriș vreunei organizații sau instituții ce ar putea contribui, într-o măsură mai mare sau mai mică, la exploatarea sau perfecționarea unei invenții.

Tabelul 5: Cereri de brevet de invenție repartizate pe categorii de solicitanți români

Categorii de solicitanți	2001	2002	2003	2004	2005
Persoane fizice	825	1127	590	602	617
Societăți comerciale	184	207	189	180	148
Institute de cercetare	102	129	93	133	110
Institute de învățământ	12	14	11	13	23
Altele	5	0	0	9	18
Total solicitanți români	1128	1477	881	937	916

Sursa: OSIM, *Raport anual*, 2005.

Tabelul 6: Brevete de invenție acordate repartizate pe categorii de titulari români

Categorii de solicitanți	2001	2002	2003	2004	2005
Persoane fizice	364	292	362	298	310
Societăți comerciale	177	152	195	129	131
Institute de cercetare	137	77	50	56	62
Institute de învățământ	39	27	28	26	13
Altele	5	7	0	5	6
Total solicitanți români	722	555	635	514	522

Sursa: OSIM, *Raport Anual*, 2005

În lumina realităților din ultimii ani, prezentate în rapoartele statistice ale instituțiilor implicate în reformarea politicii inovării și promovarea protecției proprietății industriale, se impune *o canalizare a eforturilor inovatoare* în direcția unei mai bune administrări a rezultatelor provenite din zona C&D, cât și *o regrupare a "forțelor"* în perspectiva creșterii eficienței și competitivității rezultatelor inovative, în sensul unei aplicabilități industriale mult mai largi a acestora.

Potențialul inovator al României este binecunoscut, rezultatele obținute în cadrul saloanelor internaționale de invenții de la Geneva sau Bruxelles demonstrând din plin acest lucru. Cu toate acestea, o invenție brevetată care nu își găsește aplicabilitate industrială este nu numai nefolositoare dar poate chiar aduce prejudicii, deoarece costurile implicate de activitatea de C&D nu vor putea fi recuperate. Astfel, pe lângă campaniile și analizele menite a impulsiona inovarea și, implicit, brevetarea, este nevoie de *crearea unei scheme cât mai obiective de implementare a rezultatelor* astfel încât programele de C&D să corespundă cât mai realist necesităților mediului industrial.

Integrarea Europeană reprezintă a altă coordonată a problematicei brevetării în România. Intrarea pe o Piață Unică extrem de competitivă, în care libera circulație a bunurilor, a serviciilor, etc., reprezintă o premisă cheie, impune o regândire a strategiei în domeniul protecției proprietății industriale și, implicit, a invențiilor. Noile realități europene vor face ca *protecția la nivel național a unei creații intelectuale să nu mai fie suficientă din punctul de vedere al strategiilor comerciale ale firmelor românești care își doresc o prezență susținută pe Piața Internă a UE*. Astfel, trebuie readus din

nou în discuție Sistemul Brevetului European care, deși nu este un organism subordonat vreunei instituții a UE, reprezentă, până în acest moment, unicul instrument de armonizare în domeniul brevetelor, cu toate minusurile sale prezentate în capitolele precedente.

România a ratificat Convenția Europeană a Brevetelor în anul 2002, inventatorii români având posibilitatea din acest an să înregistreze brevetele în Sistemul Brevetului European administrat de Oficiul European de Brevete din Munchen. Cu toate acestea, rapoartele anuale la OEB relevă o situație nu tocmai pozitivă. Spre exemplu, *în anul 2005 România a înaintat 8 cereri de acordare a unui brevet european; dintre acestea au fost acordate doar 5*. Aceste cifre relevă cu adevărat dimensiunea situației în momentul în care se oferă spre comparație cifre aparținând altor state europene. De exemplu, în aceeași perioadă, Cehia a înaintat 73 de cereri din care i-au fost acordate 26, Turcia a obținut 30 de brevete europene din 68 de cereri iar Franța 3740 de brevete din 8034 de cereri.

Cauzele acestei prestații destul de slabe sunt legate în principal de costurile ridicate pe care le implică obținerea și menținerea unui astfel de brevet. Cu toate acestea, discrepanțele între performanțele României și a altor țări europene în acest domeniu nu pot fi explicate doar prin chestiunea costurilor ridicate. În România există multe entități economice care își permit să suporte costurile unui brevet european și totuși demersul înregistrării unui brevet european nu pare a reprezenta o prioritate în cadrul strategiilor firmelor românești (*în anul 2004 s-a ajuns la contra-performanța de a nu înregistra nici un brevet european, în condițiile în care OSIM a acordat 514 brevete de invenție naționale unor solicitanți români*).

Tabelul 7

Țări	Număr cereri pentru acordarea Brevetului European în:			Brevete Europene acordate în:		
	2005	2004	2003	2005	2004	2003
România	8	11	4	5	0	2
Bulgaria	11	16	13	5	2	5
Cehia	73	84	58	26	25	18
Turcia	68	66	46	20	20	8
Franța	8034	8079	7431	3740	4366	4805
Germania	23789	23044	22701	12499	13621	13429

Sursa: EPO.

Beneficiile pe care le implică Sistemul Brevetului European au fost prezentate în capitolele precedente. În condițiile în care firmele românești își vor dori o deschidere europeană și o implicare cât mai intensă în relațiile de afaceri cu entități din alte țări ale UE, protecția activelor din portofoliul de proprietate industrială, în special a invențiilor, va reprezenta o premisă importantă pentru atingerea acestor obiective.

Un aspect foarte important îl reprezintă și faptul că autoritățile decizionale de la nivel european, având în vedere potențialul economic și inovator al României, iau în considerare pozițiile și opiniile exprimate de actori ai pieței autohtone. Un exemplu recent sunt consultările publice din iulie 2006 asupra viitorului Brevetului Comunitar, atunci când au fost 20 de entități economice din România au răspuns chestionarului înaintat de Comisia Europeană. Astfel, interesul manifestat de autoritățile europene trebuie să îi corespundă un interes sporit atât din partea mediului de afaceri românesc cât și din partea celor implicați

în trasarea politicilor de promovarea inovării și protecției sale inerente.

6. Concluzii

Concluzia agreată la nivelul decizional comunitar este faptul că Sistemul Brevetului European nu mai poate răspunde în totalitate noilor exigențe impuse de funcționarea la parametri maximi (în termeni de eficiență și maleabilitate) a unei Uniuni Europene cu 27 de state și o piață internă unică. De altfel, aceasta a fost și premisa creării unui sistem adaptat noilor provocări. Cu toate acestea, evoluția deosebit de convingătoare a proiectului Brevetului Comunitar, acesta nefiind deocamdată decât o sumă de rapoarte, propuneri și consultări publice, aruncă un semn de întrebare asupra întregului demers. Consultările publice din 2006 au redat un diagnostic destul de clar: la nivelul mediului de afaceri european (companii sau grupuri de companii cu interese contrare) dar și la nivel de națiuni există poziții care, cel puțin deocamdată, par a fi

ireconciliabile.

Dacă în alte arii ale proprietății industriale, cum ar fi mărcile sau modelele și desenele industriale, s-a reușit crearea unui sistem european uniform de înregistrare și protecție, în ceea ce privește brevetele, diversele interese contrare existente la nivel european, interese derivate de altfel și din valoarea economică net superioară a brevetelor, dictează încă ritmul politicilor de reglementare în UE.

Uniunea Europeană necesită în primul rând un sistem care să funcționeze, un sistem unitar care să emane încredere și

care să sprijine inițiativa brevetării. Astfel, având în vedere situația neclară a proiectului sistemului comunitar, pentru a cărui creare se poartă discuții concrete de mai bine de 6 ani, *singura opțiune fezabilă la momentul actual* o reprezintă grefarea pe actualul Sistem al Brevetului European a Protocolului de la Londra și a Acordului European asupra Soluționării Litigiilor Referitoare la Brevetele Europene, două soluții ce pot contribui semnificativ la rezolvarea problemelor costurilor și a jurisdicției unitare în Uniunea Europeană.

Bibliografie

- Davies, Gillian, *Language and Patents*, ATRIP Congress, Montreal, 2005.
- Gambardella, Alfonso, *Study On Evaluating The Knowledge Economy – What Are Patents Actually Worth? The Value Of Patents For Today's Economy and Society*, European Commission, Directorate-General for Internal Market research project (ETD/2004/IM/E3/77), may 2005a.
- Gambardella, Alfonso, *Economic and Social Value of Patents in the UE*, Universita Bacconi, Milano, 2005b.
- Iancu, Victor, *Proiectul Directivei asupra brevetabilității invențiilor implementate cu ajutorul computerului respins de Parlamentul European*, EUROLEX, nr.3, Institutul de Economie Mondială, București, septembrie 2005.
- Idris, Kamil, *Intellectual Property, A Power Tool for Economic Growth*, WIPO, 2003.
- Institutul Național de Statistică, *Inovare în industrie și servicii în perioada 2002-2004*, Institutul Național de Statistică, București, 2006.
- Legea nr. 611 din 13 noiembrie 2002, *privind aderarea României la Convenția privind eliberarea brevetelor europene, adoptată la Munchen la 5 octombrie 1973, precum și la Actul de revizuire a acesteia, adoptat la Munchen la 29 noiembrie 2000*.
- Lerner, Paul J.; Poltorak, Alexander I., 'Essentials of Licensing Intellectual Property', Essentials Series, John Wiley & Sons, Inc., New York, 2004.
- Nooteboom, Erik, *A Platform for Prosperity – Consultation on the Patent system in Europe Background and Purpose*, Reykjavik, 2006.
- Roș, Viorel, *Dreptul proprietății intelectuale. Dreptul proprietății industriale. Mărcile și indicațiile geografice*, Editura: ALL Beck, București, 2003.
- Pompidou, Alain, *London Protocol is Stepping Stone to Community patent*, EPO, 2006,

http://cordis.europa.eu/fetch?CALLER=EN_NEWS&ACTION=D&RCN=26008&DOC=1&CAT=NEWS&QUERY=1154034999092.

Resurse WEB

European Patent Office,

www.european-patent-office.org.

a) *Assessment of the Impact of the European Patent Litigation Agreement (EPLA) on Litigation of European Patents*, 2006a;

www.european-patent-office.org/epo/epla/pdf/impact_assessment_2006_02_v1.pdf -

b) *Study on the Cost of Patenting*, Roland Berger Market Research, 2006b;

http://www.european-patent-office.org/news/info/2005_12_14_e.htm.

European Union On-Line,

<http://europa.eu/>

a) *Questionnaire on the Patent System in Europe*, Internal Market and Services DG;

http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/patent/consultation_en.htm.

b) *London Protocol is stepping stone to Community*, Alain Pompidou,

2006;

http://cordis.europa.eu/fetch?CALLER=NEWSLINK_EN_C&RCN=26008&ACTION=D;

c) *Proposal for a Directive Of The European Parliament And Of The Council on the patentability of computer-implemented inventions*, COM(2002) 92 final, 2002/0047 (COD), 20.02.2002;

http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=ro&DosId=172020

d) *Public Hearing on Future Patent Policy in Europe*, 12 July 2006

http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/patent/hearing_en.htm.

World Intellectual Property Organization, www.wipo.int

Euractiv, www.euractiv.com

www.euractiv.com/en/innovation/community-patent/article-117529-50k.

Institutul Național al Magistraturii, www.inm-lex.ro

Dreptul proprietății intelectuale

<http://www.inm-lex.ro/file.php?FileID=224>.

European Innovation Scoreboard,

http://trendchart.cordis.lu/tc_policy_measures.cfm